

Jul i Jyllinge 1962

Egnshistorisk Nyt nr. 4 – 2005 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Fortæl om din barndoms jul! –

Ja, så suser tankerne tilbage i tiden – og stopper ved julen i 1962, den står aller klarest i erindringen.

Grunden til, at jeg husker den så godt er, at jeg den jul fik mine første rigtige skøjter – kunstløberskøjter med hvide støvler – og at det blev en rigtig isvinter!

Min mor og far havde altid meget travlt i julemåneden, fordi de havde en købmandsforretning (Tatol, der lå i Bygaden nr. 14). Butikken lå med dør og trappe ud mod Bygaden og et udstillingsvindue på hver side af døren. Vi boede så i resten af stueetagen, og min mormor og morfar på 1. sal.

Dengang var der ikke ret mange forretninger i Jyllinge, der jo kun bestod af det, der nu kaldes ”den gamle bydel” plus gårde og husmandssteder – og der boede heller ikke ret mange mennesker i byen, ca. 800 – mod knap 10.000 nu! Der var 2 købmandsforretninger (vores var den ene), så var der to ishuse, men de havde kun åbent om sommeren!

Mit hjem var et hus, hvor der altid var mange mennesker – udover kunderne altså. I julemåneden var der særligt mange - familie, venner, bekendte og handelsrejsende – som blev bænket i det lune køkken hos mormor til frokost og kaffe – det var meget hyggeligt midt i travlheden.

Efter skoletid hjalp jeg ofte med i butikken – efter bedste evne – hentede varer i kælderen, satte på plads på hylderne og så videre. Morfar gav også et nap med, og mormor stod for det meste for madlavningen. Hun bagte selvfølgelig også julesmåkager og lavede sylte til jul. Sylten lavede man dengang af et grisehoved. Jeg kan huske, at slagteren hvert år i midten af december kom med grisehovedet, og så blev det lagt i en stor balje i vaskekælderen, indtil mormor havde tid til at koge det og gå i gang med sylten. Da jeg var lille, var jeg rædselsslagen for det store grisehoved, der lå der i baljen og gloede på mig – dengang turde jeg ikke gå alene i kælderen!

Jeg elskede julen og glædede mig utrolig meget. Det var så hyggeligt med juleforberedelserne både hjemme og i skolen. I skolen tegnede vores lærer en granranke med 24 lys øverst på tavlen, og så skiftedes vi til hver morgen at tegne en flamme med gult kridt, på den måde havde klassen

en julekalender. Den sidste dag inden juleferien var der juletræ i klassen, og vi havde slik med (det måtte man ikke til hverdag!) – og vi klippede pynt til at tage med hjem, sang julesange, og læreren fortalte historier. Hjemme havde jeg også julekalender, og vi havde kalenderlys og adventskrans.

Adventskransen blev altid hængt op i lange røde silkebånd i en krog i loftet – lige indtil det år, hvor der i et ubevogtet øjeblik gik ild i den, båndene brændte over og den faldt ned i sofaen. Min farbror opdagede det heldigvis og fik lynhurtigt slukket ilden – og sofaen ”overlevede”. Siden dengang satte min mor altid adventskransen i et stort fad på bordet...

Om eftermiddagen den 24. december kunne vi endelig dreje nøglen om og begynde på vores helt private jul. En lille sjov ting var for resten, at der altid var et par af konerne i nabolaget, der havde glemt at købe madkulør - de kom så lige ind bagom og fik klaret denne sidste væsentlige detalje til den brune sovs! Og min far huskede det langt op i sin høje alder, så jeg har altid lige fået spørgsmålet, med et glimt i øjet – har du husket kuløren?

Der var dog lige en stor opgave, mine forældre også skulle klare:

I butikken var der rigtigt gammeldags bræddegulv, og det skulle ferniseres.

Julen var det eneste tidspunkt, hvor der var lukket i 3 dage, så fernis'en kunne nå at tørre, så min mor skurede gulvet og min far ferniserede – og så kunne det stå og tørre i fred og ro i juledagene. Siden hen fik de lagt linoleum på gulvet.....

Vi havde altid et juletræ, der nåede helt op til loftet, og det blev pyntet lillejuleaften. Vi var altid omkring 10 mennesker juleaften, det var dejligt at have besøg af mine rare farbrødre, moster og onkel. Maden var flæskesteg og ris á l'amande. Julepynten var næsten det samme som nu, men der var ingenting af plastic. Kuglerne var af glas (så man skulle være forsigtig!) og der var fugle og trompeter, også af glas. Der var ranker med dannebrogssflag, der var lametta og knallerter, kurve og kræmmerhuse og naturligvis levende lys.

Elektrisk lys på indendørs juletræer var endnu et ukendt begreb. Det første udendørs juletræ med elektrisk lys, som jeg husker, stod udenfor købmand Mortensens forretning (Bygaden 7).

Jul i Jyllinge 1962

Egnshistorisk Nyt nr. 4 – 2005 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Det var virkelig et særsyn dengang – og et samlingspunkt for os unger, der stod og beundrede det flotte træ, medens vi i eftermiddagens tusmørke fik vendt skoledagens begivenheder. Og så kommer vi til den jul, jeg husker bedst, og hvor jeg var 11 år.

Min barndoms vintre (som jeg husker dem, i hvert tilfælde) var altid med frost og sne, og altid kunne vi løbe på skøjter på fjorden og kælke på Klinten og på Korskilde – det var pragtfuldt. Når fjorden frøs til, havde den en næsten magisk tiltrækningskraft på os Jyllingeboer. Men vi gik aldrig på isen, før end en af fiskerne havde været ude og prøve tykkelsen med sin isøkse og sagt god for, at vi kunne gå ud på den.

Det var en naturlig respekt, der bare sad i ryggraden. Kærligheden til fjorden, og respekten for den, var for os noget medfødt som for generationerne før os.

De skøjter, jeg ellers brugte, var til at skrue fast på støvlerne med en særlig nøgle, og 2 læderremme om hver fod - og det var det almindelige dengang at løbe på sådan nogen. Men de var irriterende, de blev hele tiden løse og skulle strammes, så man skulle have nøglen med i lommen. En af mine veninder havde året før fået et par rigtige kunstløberskøjter – og ih, hvor jeg ønskede sådan nogen, men turde ikke rigtig håbe på dem. Men jeg fik dem! – og ud over dem fik jeg også en rigtig symaskine. Det var min farmors gamle håndsymaskine, og jeg var meget glad for at se - så det var endnu et kæmpeønske, der gik i opfyldelse.

Jeg har aldrig kendt min farmor, hun døde længe inden jeg blev født, og jeg anede ikke, at hendes symaskine stadig eksisterede. Min farbror havde haft den stående på sit loft, og sammen med min morfar (der var skrædder og jo havde forstand på de dele) havde han smurt den og sat den flot i stand – så den syede bare perfekt. Det var helt fantastisk at få sin egen symaskine i min alder, der var ikke megen forskel på den og så dem, vi brugte i håndarbejdstimerne i skolen (elektriske symaskiner kom først senere). Ikke et øjeblik har jeg tænkt på, at det jo var en gammel symaskine – jeg syntes nærmest, det var en ære at få dette arvestykke efter min dygtige farmor.

1. juledag var jeg på isen med mine nye skøjter, og hvor jeg nød at løbe på dem – sikke en forskel fra de gamle vakkelvorne. Det var klingende frostvejr og solskin, min mor og min farbror

havde fundet deres gamle skøjter frem og var med - og jeg tror, det halve af Jyllinge var på isen den formiddag. Der var en helt speciel jule-vinter-hygge stemning, som ikke rigtig kan forklares – det skal opleves! Det blev en rigtig isvinter, hele fjorden frøs til og man kunne gå rundt om Lilleø, – og det sker.

Fortæller: Jette Petersen